

технологій. — 18.09.2009. Режим доступа: « <https://gtmarket.ru/laboratory/expertize/2009/2601>»

2. Бурдые, П. Социальное пространство: поля и практики / Пер. с франц.; Отв. ред. перевода, сост. и послесл. Н. А. Шматко. — М.: Институт экспериментальной социологии; СПб.: Алетейя, 2005. — 576 с. — (Серия «Gallicinium»).

3. Коулман Дж. Капитал социальный и человеческий [Электронный ресурс] / Дж. Коулман // Экономическая социология: электронный журнал. - 2004. - Т. 5, № 3. - Режим доступа: «<http://ecsoc.hse.ru/2004-5-3.html>».

4. Радаев В. Понятие капитала, формы капиталов и их конвертация [Электронный ресурс] / Р. Радаев. - Экономическая социология: электронный журнал. - 2002. - Т. 3, № 4. - Режим доступа: «<http://ecsoc.hse.ru/2002-3-4.html>»

5. International Telecommunication Union: The ICT Development Index 2017. Режим доступа: <https://gtmarket.ru/ratings/ict-development-index/ict-development-index-info>

СОЦІАЛЬНІ ВІДХИЛЕННЯ: СУЧАСНЕ ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ІСНУВАННЯ

Семенко Єлизавета Василівна,

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

Поняття норми у різних суспільствах інтерпретують по-різному, але у будь-якому з них, незалежно від економічного розвитку та культури, завжди знайдуться люди, які не входять до усталеної норми. Щоправда, ставлення до таких індивідів все ж залежить від самого суспільства, його історії, культури та національності.

Оскільки завжди були люди, поведінка яких за тими чи іншими параметрами не відповідала нормам співіснування, то і за всю історію чимало вчених бралися за дослідження причини виникнення такої поведінки. Вони разом

з намаганням окремих людей, груп, влади хотіли знайти способи та засоби попередження відхилень особистості.

Не складно здогадатися, що поняття норми часто змінюється. У суспільствах з демократичним режимом, як Україна, люди терплячі до відхилень, тому у таких суспільствах воно є найбільш мінливим. Якщо ж розглядати це поняття загально, то норма – це середньостатистичний показник, ідеальне утворення, яке характеризує дійсність, але не перебуває у ній.

У кожної норми є свої показники та характеристики, а все що не відповідає їм – відхилення від норми. Відхилення поділяються на позитивні і негативні. До позитивних відносять обдарованість, талановитість, і вони сприяють на розвиток як людини, так і групи, суспільства в цілому. В той час як негативні, такі як розумова відсталість, призводять до занепаду.

Існують різні типи відхилень:

1. Фізичні відхилення, що характеризуються медичними показниками. Для їх виявлення аналізують показники, які є характеристикою фізичного здоров'я індивіда. Для кожної вікової групи вони різні та залежать від віку, росту, статі та так далі.

2. Психічні відхилення. Це ті відхилення, які пов'язані з розумовим розвитком людини чи недоліками її психіки.

До даного типу відносяться насамперед такі відхилення:

- а) затримка психічного розвитку;
- б) розумова відсталість. Розумова відсталість буває в легкій (дебілізм) і глибокій (ідіотизм) формах;
- в) порушення мови (заїкання, порушення письма і читання);
- г) порушення емоційно-вольової сфери (суїцид);
- д) обдарованість, певне позитивне поєднання здібностей, що забезпечує успіх у виконанні будь-якого виду діяльності.

Раніше, якщо помічали у когось певну ваду, то таку людину намагалися уникати, їй було набагато складніше знайти роботу, мати сім'ю. Навіть поговорити

з кимось було іноді проблематично. В той час, фізичні відхилення досить часто намагалися виправити насильством, а психологічні - ув'язненням в кімнаті, іноді навіть з тортурами.

Зараз люди намагаються якомога раніше встановити вид відхилення та безпечно позбутися від нього. В Україні при держадміністраціях створюються постійно діючі психологічні, медико-педагогічні комісії, які допомагають встановити наявність фізичних або психологічних відхилень. Комісія, у свою чергу, має на меті провести у ранньому віці психолого-медико-педагогічні перевірки дітей, виявити у них особливості розвитку, задовольнити права дитини на одержання освіти, проконсультувати батьків та усіх тих хто в силу своєї професії пов'язані роботою з людьми, які мають певні відхилення.

3. Педагогічні відхилення. Дане поняття пов'язують зі стандартами, що визначають рівень освіти та виховання (норми одержання чи неодержання освіти та виховання). Найчастіше відхилення від таких норм пов'язується з тим, що діти не можуть одержати відповідну освіту через обставини, що склалися, або не хочуть це робити. Педагогічні відхилення спостерігаються як в отриманні загальної освіти, так і в отриманні професійної освіти.

Різновидом педагогічних відхилень є соціальні відхилення, що тісно пов'язані з поняттям соціальних норм.

Соціальна норма – це правила, зразок діяльності або міра допустимої (дозволеної або обов'язкової) поведінки людей чи соціальних груп, що склались в даному суспільстві. Це модель поведінки прийнята для даного соціуму. Для дітей такі норми виступають фактором виховання, а для дорослих - фактором існування будь-якого суспільства.

Соціальні відхилення мають різні масштаби і можуть розглядатися на різних рівнях:

- у сфері індивідуальної поведінки вони є вчинками конкретних людей, що заперечуються нормами моралі, правилами суспільного життя. До цього виду

відхилень можна віднести злочини, правопорушення, пияцтво, алкоголізм, жебрацтво, наркоманія, самогубства.

- соціальні відхилення можливі і в діяльності колективів. Різного роду бюрократичні прояви, порушення правових, політичних і етичних вимог в роботі установ, в діяльності трудових колективів, громадських організацій, які є не менш небезпечними, ніж індивідуальна антигромадська поведінка.

- особливий вид соціальних відхилень – дії держав, які порушують загальноприйняті принципи взаємин

Соціальні норми як правило дотримуються через соціалізацію особистості. А тенденції до відхилення у поведінці мають свою історію і мотив.

При всьому різноманітті наслідків негативних соціальних відхилень їх суть одна: шкода, збиток, що спричиняється інтересам тієї соціальної групи або суспільства, які встановили і використовують відповідну систему нормативного регулювання. Така поведінка характеризується певною масовістю, стійкістю і поширенням. Соціально-негативна поведінка негативно впливає на розвиток особистості, перешкоджає поступальній ході суспільства.

В Україні з кінця XIX століття до дев'яностих років XX століття не існувало дієвої та ефективної системи профілактичної та корекційної роботи з людьми і, в особливості, з дітьми, які проявляють відхилення. Не було проведено й істотних наукових досліджень пов'язаних з проблемами девіантної поведінки. Фактична відсутність профілактичної роботи та пріоритетність корекційного напрямку не сприяли зниженню девіантних проявів у поведінці, а викликали лише протилежну тенденцію.

Профілактика девіантної поведінки дітей та молоді, тобто соціального відхилення, в наш час є важливою складовою соціально-педагогічного процесу, що спрямований на виявлення девіантних підлітків, діагностику причин таких відхилень, визначення особливості взаємин дітей з однолітками та розробку заходів з попередження та подолання негативних тенденцій у становленні особистості молодої людини.